

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/30/2019
Identifikačné číslo spisu: 2014200517
Dátum vydania rozhodnutia: 20.05.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:2014200517.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Aleny Adamcovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD. v právnej veci žalobcu: J. Q., nar. XX.XX.XXXX., trvale bytom A., právne zastúpený V4 Legal, s.r.o., so sídlom Tvrdeho 783/4, 010 01 Žilina, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, za účasti ďalšieho účastníka: J. Q., nar. XX.XX.XXXX, bytom S., o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 7950-3/2013-BA zo dňa 30.07.2013, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 14S/117/2014-218 zo dňa 16. apríla 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 14S/117/2014-218 zo dňa 16. apríla 2018 m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej č. 7950-3/2013-BA zo dňa 30. júla 2013 z r u š u j e a vec jej v r a c i a na ďalšie konanie.

Žalobcovi voči žalovanej priznáva právo na náhradu trov konania krajského súdu a na náhradu trov kasačného konania v rozsahu jednej pätiny.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Trnave (ďalej len krajský súd alebo správny súd) napadnutým rozsudkom č. k. 14S/117/2014-218 zo dňa 16. apríla 2018 podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len SSP) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 7950-3/2013-BA zo dňa 30. júla 2013, žiadajúc správny súd, aby uvedené rozhodnutie žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Žalovanému a ďalšiemu účastníkovi konania J. Q. právo na náhradu trov konania nepriznal.

2. Z odôvodnenia uvedeného rozhodnutia vyplýva, že krajský súd z predloženého administratívneho

spisu mal preukázané, že napadnuté rozhodnutie bolo vydané v správnom konaní, v ktorom bola u zamestnávateľa Adam Bocheňski - PROJEKT PLUS vykonaná na základe signalizácie ZUS Váršava dňa 24.6.2011 kontrola, nakoľko sa jednalo o jedného zo zamestnávateľov, zamestnávajúcich osoby s podozrivo nízkym príjmom a zanedbateľným pracovným úväzkom. Účelom kontroly bolo preverenie reálneho výkonu činnosti ich zamestnancov na území Slovenskej republiky. Na základe výsledkov kontroly vydala Sociálna poisťovňa pobočka Senica rozhodnutie č. 22904-1/2011-SE zo dňa 22.08.2011, podľa ktorého zamestnancovi zamestnávateľa Adam Bocheňski - PROJEKT PLUS, so sídlom Sobotište 17, J. Q., nar. XX.X.XXXX nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 1.9.2010. O odvolaní žalobcu proti tomuto rozhodnutiu, v ktorom namietal porušenie procesných práv v súvislosti s dokazovaním predchádzajúcim vydaním rozhodnutia, ako aj nevysporiadanie sa s obsahom predložených dôkazov, rozhodla žalovaná ako druhostupňový správny orgán tak, že prvostupňové rozhodnutie potvrdila s odôvodnením, že kontrolou vykonanou dňa 24.6.2011 bolo zistené, že žalobca reálne nevykonával svoju činnosť na území Slovenskej republiky, pričom pre vznik a zánik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti je potrebné okrem prihlášky aj to, aby bol preukázaný zo strany zamestnávateľa reálny výkon práce svojich zamestnancov na území Slovenskej republiky. V odôvodnení rozhodnutia žalovaná uviedla, že pri určovaní uplatniteľnej legislatívy nie je rozhodujúci len status osoby ako zamestnanca, resp. samostatne zárobkovo činné osoby, ale aj výkon činnosti. Preto je dôležité skúmať pri aplikácii osobitného pravidla, ktorého cieľom je zabezpečenie uplatniteľnej legislatívy len jedného členského štátu, nie len status osoby, ale aj reálny výkon činnosti za účelom zamedzenia manipulácii s uplatniteľnými právnymi predpismi a ich zneužívania v tejto oblasti. Napriek tomu, že pojem reálneho výkonu činnosti nie je explicitne zadaný v základnom nariadení, v pravidlách určujúcich uplatniteľnú legislatívu ustanovených v hlave II základného nariadenia je pojem reálneho výkonu činnosti jedným z faktorov na posúdenie a určenie príslušnosti k právnym predpisom sociálneho zabezpečenia. Sociálnej poisťovni bola doručená informácia poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS Váršava, že v posledných rokoch vznikli na území Slovenskej republiky firmy, ktoré sprostredkovávajú pre poľských samostatných podnikateľov zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch. V mnohých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je výkon zamestnania na pracovnú zmluvu mimo hraníc Poľskej republiky, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávajú v Poľskej republike. Príslušná poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia, ZUS Váršava, bola oprávnená požadovať preukázanie relevantných skutočností na určenie uplatniteľnej legislatívy a súvzťažne Sociálna poisťovňa, ktorá je príslušná inštitúcia na určenie uplatniteľnej legislatívy na území Slovenskej republiky, bola povinná rozhodujúce skutočnosti preskúmať. Ďalej krajský súd zistil, že Sociálna poisťovňa, pobočka Senica, vykonala u zamestnávateľa Adam Bocheňski - PROJEKT PLUS, so sídlom Sobotište 17, dňa 24.6.2011 kontrolu zameranú na preukázanie skutočného výkonu činnosti na území Slovenskej republiky každého zamestnanca s bydliskom v Poľskej republike. Pri vykonanej kontrole zistila, že na adrese podnikania Sobotište 17 je starý neobývaný dom, v ktorom sa nenachádzala žiadna prevádzka, v ktorej by mohli zamestnanci vykonávať prácu. V čase kontroly nebol v mieste podnikania prítomný zamestnávateľ a ani žiadny zamestnanec. Ku kontrole neboli predložené žiadne doklady, ktoré by preukazovali že zamestnávateľ pridieval zamestnancom prácu počas trvania pracovnoprávneho vzťahu a že zamestnanci na území SR prácu skutočne vykonávali. Taktiež bolo zistené, že uvedené miesto nespĺňa podľa živnostenského registra štatút registrového sídla. Na základe výsledkov kontroly vykonanej pred vydaním napadnutého rozhodnutia nebolo preukázané, že účastník konania vykonáva činnosť ako zamestnanec na území Slovenskej republiky, a preto nemôže byť poistený na území Slovenskej republiky ani podľa jedného z vyššie citovaných článkov základného nariadenia, t.j. článku 11 (3) (a), článku 13 (1) a článku 13 (3), čoho dôsledkom sa na neho nevzťahujú slovenské právne predpisy sociálneho zabezpečenia.

3. Krajský súd poukázal na to, že v priebehu konania bol mu doručený rozsudok Súdneho dvora číslo C-89/16 zo dňa 13.07.2017, ktorý zaujal stanovisko k výkladu článku 13 ods. 3 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady číslo 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia zmeneného a doplneného Nariadením (EÚ) Európskeho parlamentu a Rady číslo 465/2012 z 22.05.2012. Uvedený rozsudok Súdneho dvora bol vydaný na základe návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, ktorý bol podaný rozhodnutím Najvyššieho súdu SR zo

dňa 28.01.2016 a doručený Súdnemu dvoru 15.02.2016, nakoľko na Najvyššom súde SR bolo podané viacero návrhov v rámci sporu medzi poľským štátnym príslušníkom, ktorý vykonával samostatne zárobkovú činnosť na území Poľskej republiky a bol zamestnaný na území Slovenskej republiky vo veci jeho účasti na slovenskom systéme nemocenského a dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti.

4. Krajský súd citujúc čl. 13 ods. 3 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady číslo 883/2004 zo dňa 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia zmeneného a doplneného Nariadením (EÚ) Európskeho parlamentu a Rady číslo 465/2012 zo dňa 29.05.2012 (ďalej tiež len základné nariadenie) uviedol, že Európsky Súdny dvor (tretia komora) rozhodol tak, že uvedený Článok 13 ods. 3 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady číslo 883/2004 zo dňa 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia zmeneného a doplneného Nariadením (EÚ) Európskeho parlamentu a Rady číslo 465/2012 zo dňa 22.05.2012 sa má vykladať v tom zmysle, že cieľom určiť vnútroštátnu právnu úpravu uplatňujúcu sa v zmysle tohto ustanovenia na osobu, akou je žalobca vo veci samej, ktorý je zvyčajne zamestnancom v jednom členskom štáte a samostatne zárobkovo činnou osobou v druhom členskom štáte je potrebné zohľadniť požiadavky uvedené v Článku 14 ods. 5b a Článku 16 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) číslo 987/2009 zo dňa 16.09.2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania Nariadenia (ES) číslo 883/2004 zmeneného a doplneného Nariadením číslo 465/2015 (ďalej tiež vykonávacie nariadenie).

5. Krajský súd citujúc čl. 14 ods. 5b a čl. 16 ods. 1, 2 vykonávacieho nariadenia považoval za zásadnú námietku žalobcu, že žalovaná vo veci postupovala a rozhodla v rozpore s právnou úpravou ustanovenou v článku 13 ods. 3 základného nariadenia. Krajský súd citujúc čl. 1 písm. a/, c/, čl. 1 bod 1, čl. 11, a čl. 13 ods. 3 základného nariadenia a čl. 16 vykonávacieho nariadenia námietku žalobcu, ktorou namietal porušenie článku 13 ods. 3 základného nariadenia vyhodnotil ako nedôvodnú. K uvedenej námietke konštatoval, že pre aplikáciu tohto článku musia byť splnené zákonné hmotnoprávne podmienky základného nariadenia stanovenie a to predovšetkým preukázanie výkonu činnosti zamestnanca na území členského štátu v danom prípade žalobcu na území Slovenskej republiky. Podľa názoru správneho súdu zhodne s názorom správneho orgánu, formálne uzatvorenie pracovnej zmluvy medzi zamestnancom a zamestnávateľom ešte nezakladá žalobcovi právo na aplikáciu článku 13 ods. 3 základného nariadenia, pretože uzatvorením pracovnej zmluvy pracovník nenadobúda automaticky status zamestnanca. Vychádzajúc z judikatúry Súdneho dvora EÚ za zamestnanca je potrebné považovať každého, kto vykonáva skutočne konkrétne činnosti, teda ten kto vykonáva skutočnú a efektívnu činnosť. Napokon aj z článku 13 ods. 3 základného nariadenia vyplýva, že výkon práce musí byť reálny. Správny súd dospel k záveru, že Sociálna poisťovňa napadnutými rozhodnutiami nepostupovala v rozpore s právnou úpravou obsiahnutou v základnom nariadení o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a jeho vykonávacieho Nariadenia. Správny súd mal za to, že Sociálna poisťovňa vo veci vykonala dokazovanie v dostatočnom rozsahu a zistila dostatočne skutkový stav, pretože formálne doklady predložené zamestnávateľom žalobcu len formálne deklarovali vznik pracovného pomeru medzi žalobcom a účastníkom konania bez akejkoľvek výpovednej hodnoty o tom, že žalobca ako zamestnanec na území Slovenskej republiky skutočne uskutočňoval činnosť podľa pracovnej zmluvy. Taktiež nesúhlasil s tvrdením žalobcu, že na žalobcu resp. jeho zamestnávateľa preniesol nad rozsah zákona dôkaznú povinnosť, pretože vykonávacie nariadenie článok 16 ods. 1 a 6 stanoví, že osoby vykonávajúce činnosť vo viacerých členských štátoch majú povinnosť poskytnúť príslušnej inštitúcii sociálneho zabezpečenia informácie, teda samotná právna úprava vykonávacieho nariadenia ustanovuje dôkaznú povinnosť osobe vykonávajúcej činnosť vo viacerých členských štátoch výkon svojej činnosti preukázať. Správny súd poukázom na to, že pre správnu aplikáciu hmotnoprávnej úpravy čl. 13 ods. 3 základného nariadenia v danom prípade bolo vyriešenie základnej otázky, či žalobca na území Slovenskej republiky používal status zamestnanca, vzhľadom k uvedenému preto bolo aj jeho povinnosťou v preskúmvacom konaní predložiť alebo navrhnúť také dôkazy, ktoré by nespochybniteľným spôsobom preukazovali, že na území Slovenska skutočne aj vykonával prácu dojednanú v predloženej pracovnej zmluve. Nepredložením takýchto dôkazov malo za následok neunesenie dôkaznej povinnosti na preukázanie pravdivosti jeho tvrdení o výkone zamestnania na Slovensku. Správny súd sa stotožnil so záverom správneho orgánu, že neboli splnené zákonné predpoklady pre aplikáciu základného nariadenia

článok 13 ods. 3, nakoľko nebol preukázaný reálny súbeh činností žalobcu ako SZČO na území Poľskej republiky a zamestnanca na území SR, keď nebolo preukázané, že žalobca vykonával činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch tak, ako to predpokladá článok 13 ods. 3 základného Nariadenia. Uvedené ustanovenie základného Nariadenia predpokladá skutočný existujúci súbeh dvoch činností (zamestnania a SZČO vykonanej v odlišných členských štátoch) len táto skutočnosť môže zakladať postup podľa základného nariadenia článku 13 ods. 3 a aplikáciu uplatniteľných právnych predpisov príslušného členského štátu (Hlava II. Článok 16 vykonávacieho nariadenia), poukazom na rozsudok NS SR č. 7Sžso/70/2015 zo dňa 16.05.2017.

6. Správny súd vyhodnotil námietku žalobcu za nedôvodnú. Pokiaľ ide o použitie Článku 14 ods. 5b, ako stanovuje pri výklade Článku 13 ods. 3 základného Nariadenia rozsudok Európskeho súdneho dvora číslo C-89/2016 zo dňa 13.07.2017, krajský súd v tejto súvislosti poznamenal, že v danom prípade je toto rozhodnutie neaplikovateľné pre daný prípad, keďže Sociálna poisťovňa vyslovila právny záver, že žalobcovi nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkového poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy na základe skutkových zistení, že žalobca nepreukázal výkon činnosti zamestnanca na území Slovenska a nie z dôvodu, že výkon práce žalobcu na území Slovenska bol zanedbateľný ako to stanovuje Článok 14 ods. 5b vykonávacieho Nariadenia.

7. Krajský súd dospel k záveru, že v danom prípade žalobcovi nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti od 01.09.2010 podľa slovenskej legislatívy, pretože samotná prihláška do systému sociálneho zabezpečenia podaná zamestnávateľom žalobcu nezakladá právo na vznik uvedeného poistenia na území SR z dôvodov uvedených vyššie, t.j. že nebol preukázaný reálny výkon činnosti zamestnanca - žalobcu na území SR. Poukazom na argumentáciu žalovanej krajský súd zdôraznil, že pre posúdenie veci nie je podstatné, v akom rozsahu zamestnanie na území Slovenskej republiky u zamestnávateľa žalobca vykonával, a teda nie je ani podstatné, či skutočne sa jedná o marginálny charakter vykonávania práce zamestnanca v porovnaní s rozsahom činnosti žalobcu ako SZČO na území Poľskej republiky. Vyslovil názor, že nakoľko zo začlenení čl. 14 ods. 5 a 5b vykonávacieho nariadenia vyplýva, tieto spresňujú čl. 12 a 13 základného nariadenia, citované ustanovenie čl. 14 ods. 5b vo väzbe na čl. 5 vykonávacieho nariadenia sa viaže k aplikácii čl. 13 základného nariadenia iba vo vzťahu k tým ustanoveniam čl. 13, v ktorých je potrebné vyhodnocovať, či sa jedná o podstatnú (nie zanedbateľnú) časť činnosti vykonávanú v tom ktorom členskom štáte. Ďalej podľa názoru krajského súdu, ustanovenie čl. 14 bod 5b vykonávacieho nariadenia vzhľadom aj na systematizáciu čl. 14 a znenie ods. 5a a predchádzajúcich odsekov čl. 14 vykonávacieho nariadenia, sa neviaže k čl. 13 ods. 3 prvá časť vety pred „alebo“, ale iba k čl. 13 ods. 1 a 2 základného nariadenia, ktoré však nie je možné na status žalobcu aplikovať.

8. Poukazom na odôvodnenie základného nariadenia Súdny dvorom Krajský súd uviedol, že ustanovenia zakotvené v čl. 14 ods. 5b prvej, ako aj druhej vety vykonávacieho nariadenia do právnej úpravy vykonávacieho nariadenia explicitne zaviedli pravidlo o neposudzovaní zanedbateľných činností na účely určenia uplatniteľných právnych predpisov naprieč celým čl. 13 základného nariadenia, teda bez ohľadu na to, či ide o SZČO alebo ide o zamestnanca. Krajský súd mal za to, že z uvedeného dôvodu potom poľský úrad ZUS pristúpil k aplikácii čl. 11 ods. 3 písm. a) základného nariadenia na situáciu žalobcu, a preto ak sa žalobca domnieval, že jeho sociálne zabezpečenie spadá pod slovenský právny poriadok, mal sa domáhať nápravy svojho nežiaduceho stavu na konajúcom vnútroštátnom orgáne, t.j. na poľských úradoch (rozsudok NS SR sp. zn. 1Sžo/11/2015 zo dňa 22.8.2017).

9. Vo vzťahu k poukazu žalobcu na rozsudky NS SR sp. zn. 9Sžso/90/2015 a sp. zn. 9Sžso/160/2015 krajský súd konštatoval, že tieto rozsudky sú pre uvedený prípad neaplikovateľné z dôvodu, že boli vydané ešte pred rozhodnutím Súdneho dvora číslo C-89/16 zo dňa 13.7.2017, ktorý v prípadoch, ktorý sa týka aj žalobcu, vyslovil právny názor a ktorý bol prevzatý aj do dôvodov tohto rozsudku.

10. O trovách konania rozhodol správny súd tak, že procesne úspešnému žalovanému trovy konania nepriznal v súlade s ustanovením článku 168 SSP, nakoľko žalovaný je orgánom štátnej správy a takémuto orgánu je možné priznať trovy len výnimočne, pričom podľa názoru krajského súdu takéto

dôvody v konaní neboli. Pribratému účastníkovi krajský súd nepriznal trovy konania z dôvodu, že tento si trovy neuplatnil a navyše tomuto účastníkovi v konaní žiadne trovy nevznikli.

II.

Kasačná sťažnosť žalobcu proti rozsudku krajského súdu

11. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. V dôvodoch kasačnej sťažnosti žalobca namietal, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP). Navrhoval, aby najvyšší súd v zmysle § 462 ods. 1 SSP rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 14S/117/2014-218 zo dňa 16. apríla 2018 zrušil a vec mu vrátil na nové konanie, alternatívne, aby v zmysle § 462 ods. 2 SSP zrušil rozhodnutie žalovaného č. 7950-3/2013-BA zo dňa 30. júla 2013 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

12.1. V dôvodoch kasačnej sťažnosti žalobca v úvode poukázal na skutkové zistenia daného prípadu. Žalobca namietal, že krajský súd sa nedostatočne vysporiadal so skutočnosťou, že postup žalovaného, ktorého výsledkom bolo vydanie napadnutého rozhodnutia o neexistencii povinného poistenia žalobcu v zmysle § 178 ods. 1 písm. a/ zákona, je z právneho hľadiska nesprávny a predčasný. Dal do pozornosti, že od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie sa od 1. mája 2004 v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatňujú koordinačné nariadenia, ktoré majú prednosť pred vnútroštátnou legislatívou. Poukázal na to, že základným nariadením vo vzťahu koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia, ktoré sa uplatňujú od 1. mája 2010 je Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo 16.09.2009 (základné nariadenie) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16.9.2009, ktorým sa vykonáva nariadenie č. 883/2004 (vykonávanie nariadenie), ktorých základnou úlohou je určiť uplatniteľnú legislatívu, ktorá sa bude v oblasti sociálneho zabezpečenia vzťahovať na zamestnancov a samostatne zárobkovo činné osoby počas výkonu činností v rámci Európskej Únie. Citujúc článok 13 bod 3 základného nariadenia a článok 16 bod 2 vykonávacieho nariadenia žalobca vyslovil názor, že v zmysle článku 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia nie je v právomoci žalovaného posudzovať právne otázky, ktorých zodpovedanie je rozhodné pri neexistencii povinného poistenia podľa slovenskej legislatívy, ale pri vyhodnocovaní kritérií rozhodných pre určenie uplatniteľnej legislatívy v zmysle vykonávacieho nariadenia. V danej súvislosti poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9Sžso/31/2016 zo dňa 25. 4. 2018 a súčasne poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Sžso/9/2016 zo dňa 12. 12. 2017.

12.2. Vytýkal správne súdu, že sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s jeho argumentáciou, že vykonaná kontrola žalovaným bola zameraná na skúmanie reálneho výkonu činnosti všetkých zamestnancov zamestnávateľa počas trvania pracovného pomeru, pričom žiadne iné individuálne vyšetrovanie týkajúce sa žalobcu uskutočnené neboli, na základe čoho žalovaný vo veci rozhodol predčasne na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu. V danej súvislosti poukázal na rozsudky Krajského súdu v Trnave zo dňa 23. 4. 2018 č. k. 14S 214/2014 a č. k. 14S 133/2014. Poukazom na judikatúru Najvyššieho súdu SR - rozhodnutie zo dňa 27. 9. 2017 sp. zn. 9Sžso/160/2015 a 9Sžso/31/2016 zo dňa 25. 4. 2008, zdôrazniac právny názor v uvedených rozhodnutiach najvyššieho súdu: „bolo potrebné, aby si žalovaná vyžiadala od poľskej inštitúcie odpis rozhodnutia o určení uplatniteľnej legislatívy s vyznačenou právoplatnosťou a vykonateľnosťou. Pokiaľ totiž žalovaná nenamietala rozhodnutie o predbežnom určení poľskej legislatívy a toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť, existencia takéhoto rozhodnutia mala mať zásadné dôsledky aj na postup žalovanej. Po takomto určení aplikovateľnej legislatívy, ak sa stala definitívnym totiž sociálna poisťovňa nemala právomoc konať a rozhodovať, čo je skutočnosť vyplývajúca jednak z účelu nariadení, ako aj zo slovenského právneho poriadku.“

12.3. Ďalej žalobca citoval právny názor z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9Sžso/90/2015 z 14.12.2016, v zmysle ktorého v každom prípade musí byť existencia takejto dohody, a aj keď nariadenie

nevyžaduje písomnú formu, žalovanou preukázaná a zároveň musí spĺňať podmienky preskúmateľnosti, keďže určenie uplatniteľnej legislatívy nesmie byť arbitrárne a prispôsobenie faktov alebo udalostí, ku ktorým dochádza v jednom členskom štáte, nemôže v žiadnom prípade viesť k tomu, aby sa iný členský štát stal príslušným alebo jeho právne predpisy uplatniteľnými (bod číslo 11 preambuly vykonávacieho nariadenia). Žalobca súčasne poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Sžo/8/2016 zo dňa 12. 12. 2017 a sp. zn. 1Sžo/11/2015 zo dňa 22. 8. 2017.

12.4. Žalobca záverom uviedol, že na základe skutkového stavu v preskúmanej veci sa žalobca musí fakticky považovať za osobu, ktorá podlieha právnej úprave členského štátu, kde je zamestnancom t.j. Slovenskej republiky. V predmetom skutkovom stave však nemožno v rozpore s tvrdením konajúceho správneho súdu aplikovať ustanovenie čl. 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia, a teda, že na určenie rozhodnej právnej úpravy podľa článku 13 základného nariadenia sa neberú do úvahy zanedbateľné činnosti, nakoľko toto ustanovenie vstúpilo do účinnosti dňa 27. 6. 2012, a teda je právne irelevantné na skutkový prípad žalobcu.

III.

Vyjadrenie žalovanej ku kasačnej sťažnosti žalobcu

13. Kasačná sťažnosť žalobcu bola žalovanej doručená dňa 23.10.2018. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti žalobcu vyjadrila tak, že navrhovala, aby najvyšší súd rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 14S 117/2014-218 zo dňa 16. apríla 2018 v celom rozsahu ako vecne správne potvrdil.

14.1. V dôvodoch vyjadrenia žalovaná uviedla, že žalobca v kasačnej sťažnosti neuviedol také námietky k správnosti preskúmaného rozhodnutia ani právne relevantné dôvody, ktoré by odôvodňovali zmenu alebo zrušenie rozsudku krajského súdu alebo zrušenie rozhodnutia Sociálnej poisťovne ústredie č. 7950 - 3/2013 - BA zo dňa 30. júla 2013. Poukázala na to, že vo svojom rozhodnutí, ako aj v písomnom vyjadrení k žalobe zo dňa 28. apríla 2014 podrobne objasnila, z akých dôvodov žalobcovi nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 1. septembra 2010, keď svoj právny názor zdôvodnila príslušnými koordinačnými právnymi predpismi, ktoré upravujú sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov v rámci členských štátov. Uviedla, že v písomných vyjadreniach v predmetnej veci zaujala stanovisko ku každej námietke žalobcu obsiahnutej v žalobe. Žalovaná s napadnutým rozsudkom krajského súdu v celosti súhlasila. Potvrdila, že zmysle koordinačných nariadení prebiehali medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS v rokoch 2012 až 2013 rozsiahle rokovania za účelom vyriešenia situácií, ktoré vzbudzovali dôvodné obavy, že dochádza zo strany poisťencov Poľskej republiky k obchádzaniu právnych predpisov sociálneho zabezpečenia a k zneužívaniu slovenského systému sociálneho zabezpečenia (bližšie zdôvodnené vo vyjadrení k žalobe zo dňa 28. apríla 2014). Žalovaná zdôraznila, že na základe podnetu ZUS Sociálna poisťovňa vykonávala kontroly zamerané na preverenie reálneho výkonu činnosti zamestnancov na území Slovenskej republiky, ako aj na preverenie splnenia kritérií registrovaného sídla zamestnávateľa v zmysle praktickej príručky a vykonávacieho nariadenia. Tvrdila, že v súvislosti s posúdením uplatniteľnej legislatívy za účelom správneho vykonávania koordinačných nariadení bola Sociálna poisťovňa oprávnená požadovať preukázanie relevantných skutočností na určenie uplatniteľnej legislatívy a súčasne Sociálna poisťovňa, ktorá je príslušná inštitúcia na uplatnenie určujúcej legislatívy na území Slovenskej republiky, bola povinná rozhodujúce skutočnosti preskúmať, posúdiť vznik poisťného vzťahu. Trvala na tom, že v zmysle článku 14. vykonávacieho nariadenia miesto podnikania zamestnávateľa Sobotište 17 nebolo možné považovať za registrované miesto podnikania na účely druhej hlavy základného nariadenia, pretože tieto kritéria nespĺňalo. Žalovaná tiež zdôraznila, že ku kontrole nebolo možné dôjsť z dôvodu, že sídlom spoločnosti bol neobývaný dom a v neposlednom rade ku dňu 30. mája 2011 vlastník nehnuteľnosti, v ktorej adresu mal zamestnávateľ žalobcu zapísanú v živnostenskom registri ako miesto podnikania, odvolal svoj súhlas so zápisom nehnuteľnosti ako sídlo zamestnávateľa.

14.2. Poukazom a čl. 13 ods. 3 základného nariadenia žalovaná ďalej zdôraznila, že bolo aj povinnosťou

žalobcu v preskúvacom konaní predložiť alebo navrhnúť také dôkazy, ktoré by nespochybniteľným spôsobom preukazovali, že na území Slovenskej republiky skutočne aj vykonával prácu dojednanú v pracovnej zmluve, ktorá povinnosť mu vyplýva z čl. 3 ods. 2 vykonávacieho nariadenia. Tiež zdôraznila, že vychádzajúc z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie za pracovníka je potrebné považovať každého, kto vykonáva skutočne reálne činnosti s výnimkou činností, ktoré sú tak obmedzené, že sa javia ako čisto okrajové a vedľajšie. V danej súvislosti dala do pozornosti rozsudok Európskeho súdneho dvora Mattem a Cikotic C-10/05 a rozsudky Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Sžso/30/2016 zo dňa 4. júla 2017, sp. zn. 10Sžso/48/2015 zo dňa 28. septembra 2016.

14.3. Vo vzťahu k námietke žalobcu týkajúcej sa dohody o určení uplatniteľnej legislatívy uzatvorenej podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, žalovaná uviedla, že Sociálna poisťovňa v súlade s článkom 76 ods. 4 základného nariadenia listom č. 36968 2/2013 zo dňa 25. júla 2013 informovala inštitúciu sociálneho zabezpečenia ZUS Poľskej republiky o svojich zisteniach. Žalovaná vyslovila názor, že zo vzájomnej korešpondencie medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS, ktorá bola predložená v súdnom konaní, a ktorá je výsledkom rokovaní medzi týmito inštitúciami vyplýva, že k uzavretiu uvedenej dohody jednoznačne došlo. Uviedla, že vzhľadom k tomu, že predmetná dohoda nemusí mať písomnú formu, Sociálna poisťovňa nemá možnosť preukázať jej existenciu iným ako uvedeným spôsobom. V danej súvislosti žalovaná poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 10Sžsk/6/2017 zo dňa 27. apríla 2018. Ďalej uviedla, že poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia ZUS listom č. 992900/502/32/2013 zo dňa 10. októbra 2013 informovala Sociálnu poisťovňu, že tieto zistenia berie na vedomie a budú zohľadnené v procese určovania uplatniteľnej legislatívy pobočkami ZUS. Mala za to, že z uvedeného je zrejmé, že dohoda medzi Slovenskou republikou a orgánmi sociálneho zabezpečenia v Poľskej republike v zmysle článku 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia nepredstavuje individuálny správny úkon uzatvorený medzi Sociálnou poisťovňou a ZUS, ktorý by mal mať určitú predpísanú formu; predmetná dohoda predstavuje celý priebeh vzájomných rokovaní, informovaní sa a spolupráce medzi dvoma inštitúciami sociálneho zabezpečenia t. j. Sociálnou poisťovňou a ZUS. V danej súvislosti žalovaná tiež poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Sžso/20/2016 zo dňa 28. novembra 2017, ako aj rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 10Sžsk/13/2017 zo dňa 27. apríla 2018. Záverom žalovaná poukázala na rozhodnutia Krajského súdu v Žiline, ktoré boli potvrdené rozhodnutiami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

15. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g) v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 SSP), v rozsahu námietok žalobcu uvedených v kasačnej sťažnosti, kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že v danej veci neboli splnené zákonné podmienky pre zamietnutie žaloby.

16. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 14S/117/2014-218 zo dňa 16. apríla 2018, ktorým krajský súd podľa § 190 SSP zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 7950-3/2013-BA zo dňa 30. júla 2013, žiadajúc jeho zrušenie a vrátenie veci na ďalšie konanie.

17. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovaného správneho orgánu, na ktoré poukázal už krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku, z ktorých dôvodov ich najvyšší súd neopakuje a súčasne na ne poukazuje.

18. Predmetom preskúvacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovanej č. 7950-

3/2013-BA zo dňa 30. júla 2013, ktorým žalovaná potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovni pobočka Senica č. 22904-1/2011-SE zo dňa 22.08.2011 a odvolanie žalobcu zamietla. Uvedeným prvostupňovým rozhodnutím Sociálna poisťovňa rozhodla tak, že žalobcovi ako zamestnancovi zamestnávateľa Adam Bocheňski - PROJEKT PLUS, so sídlom Sobotište 17, J. Q., nar. XX.X.XXXX nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 1.9.2010.

19. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 SSP). Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 SSP). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 SSP). Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 SSP).

20. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

21. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu náležite nepostupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku citovaných vyššie, keď súdny prieskum rozhodnutí žalovanej, napadnutých žalobou, nevykonal v súlade s platnou právnou úpravou zákona o sociálnom poistení v súčinnosti s koordinačnými nariadeniami Európskej únie. Kasačný súd po vykonaní súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovanej v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím pri aplikácii uvedenej právnej úpravy postupom podľa Správneho súdneho poriadku dospel k inému záveru ako krajský súd.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

22. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

23. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

24. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

25. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivец musí konať tak, ako určuje právny poriadok. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právnymi záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

26. Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2 (čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky).

27. Slovenská republika vstupom do Európskej únie na základe Zmluvy o pristúpení podpísanej v Aténach dňa 16. apríla 2003 jej zmluvnými stranami, ktorá podľa čl. 2 ods. 2 zmluvy vstúpila do platnosti dňa 1. mája 2004, ako nový členský štát Európskej únie Zmluvou o pristúpení preniesla časť svojich právomoci na Európsku úniu v určenej miere a svojím vstupom do Európskeho spoločenstva sa súčasne zaviazala k uplatňovaniu právne záväzných aktov Európskych spoločenstiev a Európskej únie. Právne záväznými aktami na úseku sociálneho zabezpečenia pre členské štáty Európskej únie (teda aj pre Slovenskú republiku) sú Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenie) a Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (vykonávacie nariadenie). Európsky parlament a Rada prijali Nariadenie č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, najmä na jej články 42 a 308, konajúc postupom v článku 251 zmluvy, sledujúc ciele, uvedené v preambule zmluvy.

28. Základné nariadenie v druhej hlave ustanovuje určenie príslušnosti právnych predpisov uplatniteľných na fyzické osoby vykonávajúce zamestnanie alebo samostatne zárobkovú činnosť v členských štátoch. V článku 11 ods. 1 uvedeného nariadenia Európsky parlament a Rada ustanovuje

všeobecné pravidlo zakotvené v preambule tohto nariadenia, že osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu; tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou. V čl. 11 ods. 3 písm. a/ uvedeného nariadenia európsky zákonodarca stanoví, že s výhradou článkov 12 až 16 osoba vykonávajúca činnosť ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte podlieha právnym predpisom tohto členského štátu. Pokiaľ fyzická osoba vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch sa určí príslušnosť právneho predpisu členského štátu EÚ podľa právnej úpravy ustanovenej v čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, v zmysle ktorého osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1 čl. 13.

29. Postup uplatňovania článku 13 základného nariadenia Európsky parlament a Rada ustanovuje v čl. 16 vykonávacieho nariadenia (č. 987/2009).

30. Podľa čl. 16 ods. 1 až 6 vykonávacieho nariadenia osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

Určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

Predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

Ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

Príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

Ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

31. V čl. 2 až v čl. 5 vykonávacieho nariadenia európsky zákonodarca ustanovuje rozsah pôsobnosti, pravidlá výmen medzi inštitúciami a rozsah pôsobnosti a pravidlá výmen medzi dotknutými osobami a inštitúciami, formát a spôsob výmeny údajov a právnu relevantnosť dokumentov a podporných dokladov vystavených v inom členskom štáte nasledovne:

32. Podľa čl. 2 ods. 1 až 4 na účely vykonávacieho nariadenia sa výmeny medzi úradmi a inštitúciami členských štátov a osobami, na ktoré sa vzťahuje základné nariadenie, zakladajú na zásadách verejnej služby, účinnosti, aktívnej pomoci, rýchleho poskytovania a dostupnosti vrátane elektronickej dostupnosti, a to predovšetkým pre staršie osoby a osoby so zdravotným postihnutím.

Inštitúcie si bezodkladne poskytujú alebo vymieňajú všetky údaje potrebné na stanovenie a určenie práv a povinností osôb, na ktoré sa uplatňuje základné nariadenie. Prenos takýchto údajov medzi členskými

štátni prebieha buď priamo medzi inštitúciami, alebo nepriamo prostredníctvom styčných orgánov.

V prípade, že osoba omylom predložila informácie, dokumenty alebo žiadosti inštitúcii na území iného členského štátu, ako je ten, v ktorom sa nachádza inštitúcia určená v súlade s vykonávacím nariadením, táto inštitúcia bezodkladne postúpi predmetné informácie, dokumenty alebo žiadosti inštitúcii určenej v súlade s vykonávacím nariadením spolu s údajom o pôvodnom dátume ich predloženia. Tento dátum je pre príslušnú inštitúciu záväzný. Inštitúcie členského štátu však nemôžu niesť zodpovednosť ani sa ich nečinnosť nemôže považovať za prijatie rozhodnutia, ak im inštitúcie iného členského štátu zaslali informácie, dokumenty alebo žiadosti oneskorene.

Ak sa údaje postúpia nepriamo prostredníctvom styčného orgánu členského štátu určenia, lehoty na odpoveď na žiadosti začínajú plynúť od dátumu, keď styčný orgán prijal žiadosť, ako keby ju prijala inštitúcia v tomto členskom štáte.

33. Podľa čl. 3 ods. 1 až 4 členské štáty zabezpečia, aby dotknutým osobám boli sprístupnené potrebné informácie s cieľom informovať ich o zmenách, ktoré sa zaviedli základným nariadením a vykonávacím nariadením, aby mohli uplatňovať svoje práva. Taktiež zabezpečia užívateľsky prístupné služby.

Od osôb, na ktoré sa uplatňuje základné nariadenie, sa vyžaduje, aby dotknutým inštitúciám postúpili informácie, dokumenty alebo podporné doklady, ktoré sú potrebné na posúdenie ich situácie alebo situácie ich rodín, na určenie alebo zachovanie práv a povinností a na určenie uplatniteľných právnych predpisov a ich povinností, ktoré z nich vyplývajú.

Členské štáty pri zhromažďovaní, odstupovaní alebo spracovaní osobných údajov podľa svojich právnych predpisov na účely vykonávania základného nariadenia zabezpečujú, aby dotknuté osoby mohli v plnej miere vykonávať svoje práva týkajúce sa ochrany osobných údajov v súlade s predpismi Spoločenstva o ochrane fyzických osôb vo vzťahu k spracovaniu osobných údajov a voľnému pohybu takýchto údajov.

V rozsahu potrebnom na uplatňovanie základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia zodpovedné inštitúcie postúpia dotknutým osobám informácie a vydajú im dokumenty, a to bezodkladne a v každom prípade v rámci lehôt stanovených právnymi predpismi dotknutého členského štátu. Zodpovedná inštitúcia oznámi svoje rozhodnutie žiadateľovi s bydliskom alebo miestom pobytu v inom členskom štáte priamo alebo prostredníctvom styčného orgánu členského štátu bydliska alebo pobytu. V prípade zamietnutia dávok táto inštitúcia tiež uvedie dôvody zamietnutia, opravné prostriedky a lehoty na odvolanie. Kópia tohto rozhodnutia sa zašle ďalším zainteresovaným inštitúciám.

34. Podľa čl. 4 ods. 1 až 3 správna komisia určí štruktúru, obsah, formu a podrobné mechanizmy výmeny dokumentov a štruktúrovaných elektronických dokumentov.

Zasielanie údajov medzi inštitúciami alebo styčnými orgánmi sa uskutočňuje elektronickými prostriedkami buď priamo, alebo nepriamo prostredníctvom prístupových bodov patriacich do spoločného bezpečnostného rámca, ktorý je schopný zaručiť dôvernosť a ochranu vymieňaných údajov. Pri komunikácii s dotknutými osobami zodpovedné inštitúcie používajú mechanizmy, ktoré sú vhodné v danom prípade, a podľa možnosti maximálne uprednostňujú používanie elektronických prostriedkov. Správna komisia vypracuje praktické pravidlá zasielania informácií, dokumentov alebo rozhodnutí dotknutej osobe pomocou elektronických prostriedkov.

35. Podľa čl. 5 ods. 1 až 4 dokumenty vydané inštitúciou členského štátu, ktoré osvedčujú situáciu osoby na účely uplatnenia základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia, ako aj podporné doklady, na základe ktorých boli dokumenty vydané, uznávajú inštitúcie iných členských štátov, pokiaľ ich členský štát, v ktorom boli vydané, nezrušil ani nevyhlásil za neplatné.

V prípade pochybností o platnosti dokumentu alebo pravdivosti skutočností, z ktorých vychádzajú tvrdenia, ktoré sú v ňom uvedené, inštitúcia členského štátu, ktorej sa dokument predložil, požiada inštitúciu, ktorá dokument vydala, o poskytnutie potrebných objasnení a v prípade potreby o zrušenie tohto dokumentu. Vydávajúca inštitúcia prehodnotí dôvody na vydanie dokumentu a prípadne ho zruší.

V prípade pochybností týkajúcich sa informácií poskytnutých dotknutou osobou, platnosti dokumentu alebo podporných dokladov, alebo pravdivosti skutočností, z ktorých vychádzajú tvrdenia, ktoré sú v nich uvedené, inštitúcia miesta pobytu alebo bydliska vykoná v zmysle odseku 2 na žiadosť príslušnej inštitúcie v rámci svojich možností potrebné overenie týchto informácií alebo tohto dokumentu.

Ak dotknuté inštitúcie nedospejú k dohode, môžu príslušné úrady predložiť záležitosť správnej komisii, a to najskôr jeden mesiac od dátumu, keď inštitúcia, ktorá dostala dokument, predložila svoju žiadosť. Správna komisia sa pokúsi o zosúladenie stanovísk do šiestich mesiacov od dátumu, keď jej bola záležitosť predložená.

36. Závaznosť spolupráce medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia členských štátov EÚ európsky zákonodarca ustanovuje tiež v čl. 20 ods. 1 a 2 vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorého dotknuté inštitúcie sprostredkujú príslušnej inštitúcii členského štátu, ktorého právne predpisy sú na osobu uplatniteľné podľa hlavy II základného nariadenia, nevyhnutné informácie potrebné na určenie dátumu, ku ktorému sa tieto právne predpisy stávajú uplatniteľnými, ako aj príspevkov, ktoré táto osoba a jej zamestnávateľ alebo zamestnávateľia sú povinní platiť podľa týchto právnych predpisov. Príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli určené ako uplatniteľné na osobu podľa hlavy II základného nariadenia, sprostredkuje informáciu o dátume, ku ktorému sa uplatňovanie právnych predpisov stáva účinným, inštitúcii určenej príslušným úradom členského štátu, ktorého právne predpisy sa na túto osobu naposledy vzťahovali.

37. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich z predloženého spisového materiálu kasačný súd zistil, že sama žalovaná v administratívnom konaní, ako aj v konaní súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého správneho rozhodnutia poukazovala na to, že v zmysle zásad ustanovených v úvodnej časti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady číslo 883/2004 (základného nariadenia) je potrebné zabezpečiť, aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jedného členského štátu, aby sa tak predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť. Inštitúcie a osoby, na ktoré sa vzťahujú koordinačné nariadenia Európskej únie, majú povinnosť vzájomne sa informovať a spolupracovať, aby sa zabezpečilo riadne vykonávanie koordinačných nariadení. Tvrdila, že o skutočnostiach zistených na základe kontroly u zamestnávateľa žalobcu - Adam Bocheński - PROJEKT PLUS, so sídlom Sobotište 17, bola v súlade s článkom 76 ods. 4 základného nariadenia informovaná centrála poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS. Žalovaná tiež poukázala na list Sociálnej poisťovne ústredie zo dňa 10.12.2013, ktorým Sociálna poisťovňa akceptovala návrh poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS zo dňa 10.10.2013, na uzatvorenie spoločnej dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS v súlade s čl. 16 (4) vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorej bolo aj žalobcovi určené poľské zákonodarstvo, ktoré má konečnú platnosť.

38. Napriek uvedenému Sociálna poisťovňa konajúc a rozhodujúc podľa ustanovení zákona č. 461/2003 Z. z. v platnom znení v spojení s koordinačnými nariadeniami ES v oblasti sociálneho zabezpečenia preskúmanými rozhodnutiami vydanými v oboch stupňoch administratívneho konania určila, že žalobcovi J. Q., nar. XX.X.XXXX ako zamestnancovi zamestnávateľa - Adam Bocheński - PROJEKT PLUS, so sídlom Sobotište 17, nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 1.9.2010.

39. Ďalej kasačný súd zistil, že Veľký senát správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež „veľký senát“) posudzoval otázky nastolené senátom 9S v rozsahu vymedzenom v uznesení sp. zn. 9 Sžsk/22/2017 zo dňa 16. mája 2018, ktorým podľa § 22 ods. 1 písm. a) SSP postúpil vec vedenú na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 9Sžsk/22/2017 na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu.

40. Veľký senát uznesením sp. zn. 1Vs 1/2018 zo dňa 4. decembra 2018 rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie veci nasledovné: „Odpoveď na 1/ otázku: Dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov Európskej únie podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia č. 987/2009 z 16.09.2009 musí byť určitá, čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a súčasne musí byť zachytená v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči a pod.) a založená do spisu Sociálnej poisťovne. Odpoveď na 2/ otázku: Definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 Nariadenia Európskeho parlamentu Rady (ES) č. 987/2009 (ďalej len

„vykonávacie nariadenie“), ktorým sa vykonáva Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „základné nariadenie“) alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.“ Rozhodnutie veľkého senátu je záväznou judikatúrou pre ďalšie rozhodovanie najvyššieho súdu vo veciach s obdobnou právnou problematikou.

41. Vychádzajúc z uvedeného a právnej úpravy ustanovenej v druhej hlave vykonávacieho nariadenia najvyšší súd v danej veci poukazom na záver veľkého senátu v uvedenom uznesení, že dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachytená v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči atď.) a založená do spisu inštitúcie sociálneho poistenia členského štátu, v tomto prípade žalovanej konštatuje, že v preskúmvanej veci nebol náležité zistený skutkový stav, z ktorého by vyplynul záver o tom, že medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia k dohode o uplatniteľnej legislatíve poľského zákonodarstva skutočne došlo aj vo vzťahu k žalobcovi, keďže táto skutočnosť nevyplýva zo skutkových zistení na základe podkladov nachádzajúcich sa v administratívnom spise žalovaného správneho orgánu. Z predložených listinných dôkazov nachádzajúcich sa v administratívnom spise je preukázaná len spolupráca medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS o vzájomnom sa informovaní o zamestnávateľoch zamestnávaných poľských občanoch na území Slovenskej republiky, medzi inými tiež o zamestnávateľovi žalobcu Adam Bohenski PROJEKT PLUS, Sobotište 17, 906 05 Senica, IČO: 45 681 848. Pričom žalovaná, poukazom na list Sociálnej poisťovne ústredie zo dňa 10.12.2013, ktorým Sociálna poisťovňa akceptovala návrh poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS zo dňa 10.10.2013, na uzatvorenie spoločnej dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS v súlade s čl. 16 (4) vykonávacieho nariadenia, vo vyjadrení k žalobe a napokon aj vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti žalobcu sama tvrdila, že žalobcovi bolo určené poľské zákonodarstvo, ktoré má konečnú platnosť.

42. Pokiaľ na základe vzájomnej koordinácie Sociálna poisťovňa a inštitúcia sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky určili uplatniteľnú legislatívu Poľskej republiky dohodou, na sociálne poistenie žalobcu ako zamestnanca ďalšieho účastníka konania - Adam Bohenski PROJEKT PLUS, ako dotknutej osoby, bude sa aplikovať príslušná právna úprava Poľskej republiky, určená dohodou, a preto žalobca ako zamestnanec označeného zamestnávateľa bude podliehať pod právomoc Poľskej republiky ako štátu, ktorého legislatíva bola touto dohodou určená. Uvedená skutočnosť potom vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie sociálneho zabezpečenia druhého členského štátu EÚ konať o otázke uplatniteľnosti legislatívy na sociálne poistenie žalobcu, keďže uplatniteľnosť príslušnej legislatívy na jeho sociálne poistenie bola vyriešená práve na základe dohody uzavretej medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia Slovenskej a Poľskej republiky ako členských štátov Európskej únie. Z uvedených dôvodov najvyšší súd dospel k záveru, že pokiaľ došlo k určeniu uplatniteľnej legislatívy Poľskej republiky vo vzťahu k žalobcovi od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa vykonáva Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, táto skutočnosť vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.

43. Vzhľadom k uvedenému vyššie kasačný súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie žalovanej náležite nevychádza z právnej úpravy ustanovenej vo vykonávacom nariadení EÚ v spojení s právnou úpravou ustanovenou v základnom nariadení EÚ, majúce za následok jeho nezákonnosť, z ktorých dôvodov najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 2 SSP zmenil tak, že preskúmvané rozhodnutie žalovanej podľa § 191 ods. 1 písm. c/, e/, f/ SSP v spojení s § 452 ods. 1 SSP zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

44. O náhrade trov kasačného konania a trov konania pred správnym súdom rozhodol najvyšší súd tak,

že žalobcovi, ktorý v tomto konaní mal úspech, priznal nárok na ich náhradu (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 3 písm. a/ SSP) v skrátenom rozsahu. Z dôvodov prijatých právnych záverov uvedených vyššie najvyšší súd námietky žalobcu uvedené v konaní súdneho prieskumu pred správny súdom vyhodnotil bez právnej relevancie, ktoré nepodmienili jeho úspešnosť v tomto konaní. Z dôvodov, že v konaní súdneho prieskumu zákonnosti postupu a rozhodnutí správneho orgánu na základe správnej žaloby vo veciach sociálnych, ak žalobca je fyzickou osobou, správny súd nie je viazaný žalobnými bodmi, kasačný súd zrušil preskúmané rozhodnutia žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie, pričom k zrušeniu a vráteniu rozhodnutí žalovanej nedošlo z dôvodov tvrdení žalobcu. Súčasne kasačný súd znížil nárok na náhradu trov konania aj z dôvodu, že v danej veci ide o tzv. typizované žaloby. V prejednávanych veciach ide o opakované konania (napr. 9Sžso/92/2015, 9Sžso/93/2015, 9Sžso/113/2015, 9Sžso/144/2015, 9Sžso/170/2015 a ďalšie), ktoré sú skutkovo veľmi obdobné s totožnou právnou otázkou, týkajúcou sa uplatnenia práv žalobcu v predchádzajúcich správnych konaniach. Tomu zodpovedali aj jednotlivé podania úspešného žalobcu, čo do rozsahu a obsahu. Na druhej strane pri svojom rozhodovaní o náhrade trov konania kasačný súd prihliadol aj na povinnosť právneho zástupcu riadne plniť procesné povinnosti žalobcu, a to najmä dodržiavanie lehôt a pokynov konajúcich súdov. Po zvážení uvedených hľadísk znížil najvyšší súd nárok žalobcu na náhradu trov konania v rozsahu 1/5 majúc za to, že priznanie nároku na náhrady trov konania žalobcovi v celom rozsahu by v danom prípade bolo v rozpore s materiálnou spravodlivosťou.

45. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.